

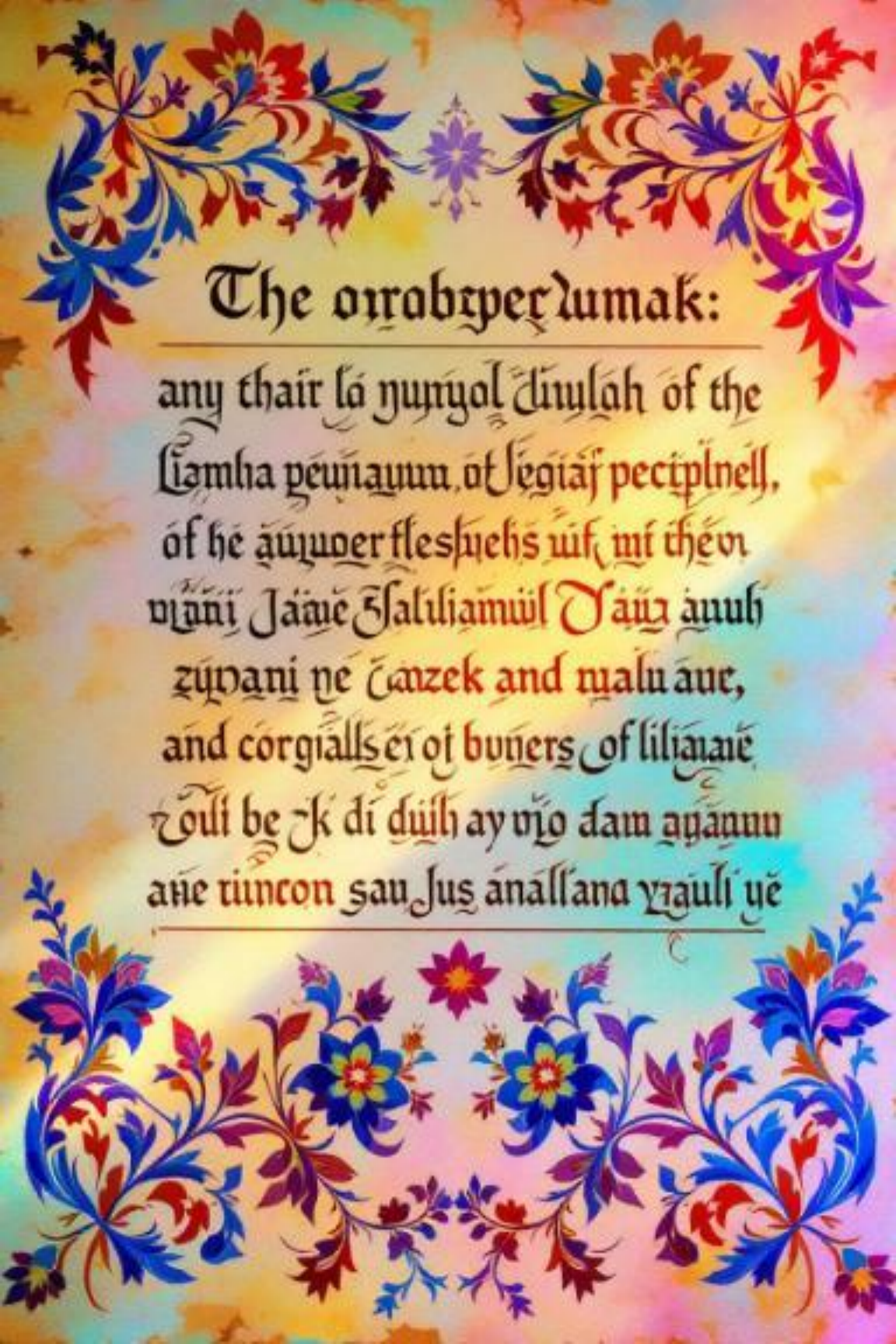

o'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Termiz davlat universiteti
Fan nomi: ADABIYOTSHUNOSLIK

Mavzu:
Badiiy san'atlar

O'qituvchi: Shaymardanova Aziza
Raimjanovna

The orobperumak:

any thair la nuryol diuloh of the
Lamha pēnauun, of Jegiaf pectipnell,
of he āuuoer flesheis uif mī thev
vianī Jāaie Saliliāmūl Tāua āuuh
zūvānī nē Cāzek and mālu āue,
and corgiālls ei of būners of liliāaie
Touli be Jk di dūh ay vīo dam ānāuun
āne tūncon sau Jus ānāllāna vīāuli yē

O'zbek mumtoz adabiyoti o'zining boy badiiy san'atlari bilan mashhurdir.

Mumtoz she'riyatning lafziy san'atlari - tajnis, iyhom, tanosub, ishtiyoq, tazod va takrir kabi muhim adabiy usullarni bor.

Bu san'atlar mumtoz shoirlar ijodida so'z o'yinlari, ma'no ko'chishlari va badiiy tasvirlarni yaratishda muhim rol o'ynagan. Ularni o'rganish orqali biz mumtoz adabiyotimizning naqadar teran va serqirra ekanligini anglaymiz.

Tajnis san'ati

Tajnis tushunchasi

Tajnis - shakldosh so'zlarni she'rdan qo'llash san'ati. Bunda bir xil yoziladigan, ammo turli ma'nolarni anglatuvchi so'zlar ishlatiladi.

Tajnis turlari

Tajnisning lafziy, xattiy, murakkab kabi turlari mavjud. Har bir turi o'ziga xos uslubiy vazifani bajaradi.

Tajnis ahamiyati

Tajnis she'rga ohangdorlik, so'z o'yini va ma'no teranligini bag'ishlaydi. Shoirning so'z boyligini ko'rsatadi.

Tajnis san'ati mumtoz shoirlarimiz tomonidan keng qo'llanilgan bo'lib, she'riyatga nafaqat ohangdorlik, balki ma'no ko'p qatlamliligini ham taqdim etgan. Navoiy, Bobur, Mashrab kabi shoirlar ijodida tajnis namunalarini ko'plab uchratish mumkin.

Iyhom san'ati

Iyhom tushunchasi

Iyhom - ikki ma'noli so'zlarni qo'llash san'ati. Bunda so'z yoki ibora bir vaqtning o'zida ikki ma'noni anglatadi.

Iyhomning xususiyatlari

Iyhomda so'zning yaqin ma'nosi va uzoq ma'nosi bo'ladi. Shoirlar ko'pincha uzoq ma'noni nazarda tutadilar.

Iyhomning qo'llanilishi

Mumtoz shoirlar iyhomni she'rda ma'no teranligini oshirish, kitobxonni o'ylashga undash uchun qo'llashgan.

Iyhom san'ati o'zbek mumtoz adabiyotida eng nozik va murakkab san'atlardan biri hisoblanadi. U she'rga sirlilik va ko'p qatlamlilik bag'ishlaydi, o'quvchini matnni chuqurroq anglashga undaydi. Alisher Navoiy, Fuzuliy, Ogahiy kabi shoirlar ijodida iyhom san'atining go'zal namunalarini ko'rish mumkin.

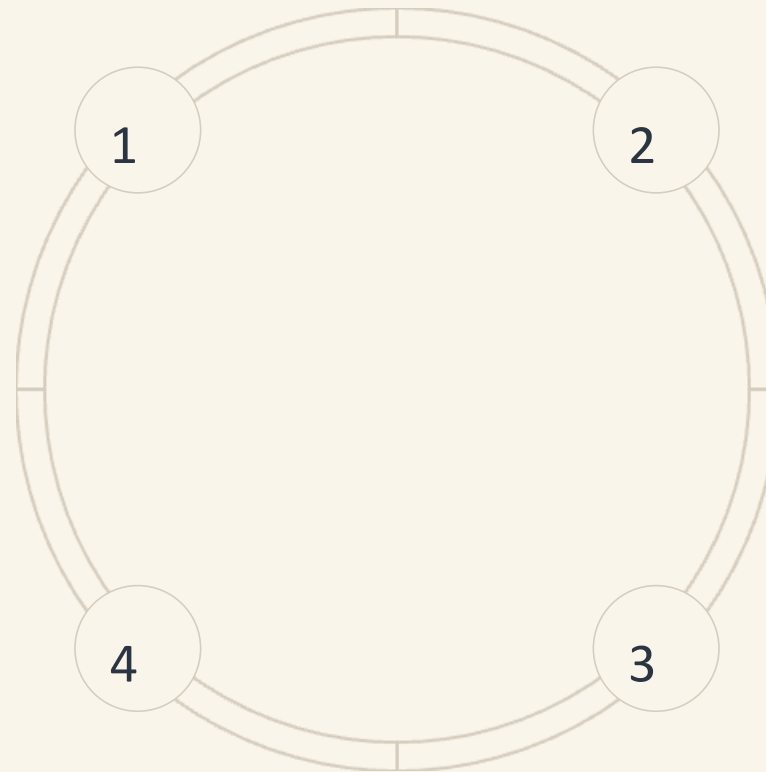
Tanosub san'ati

Tanosub tushunchasi

Tanosub - o'zaro bog'liq, bir-biriga aloqador so'zlarni she'rda qo'llash san'ati.

Tanosub namunalari

Gul, bulbul, chaman, bog' kabi so'zlar; oy, oy, yulduz, osmon kabi so'zlar tanosub hosil hosil qiladi.

Tanosub turlari

Tanosub turli mavzularga oid so'zlarni - tabiat, inson, jamiyat kabi sohalarga oid oid so'zlarni birlashtirishi mumkin.

Tanosub ahamiyati

Tanosub she'rga yaxlitlik, mantiqiy bog'liqlik bog'liqlik va obrazlilik bag'ishlaydi.

Tanosub san'ati mumtoz she'riyatda eng ko'p qo'llanilgan san'atlardan biridir. U she'rning mazmuniy yaxlitligini ta'minlash, obrazlar tizimini yaratish va she'rning emotsional ta'sir kuchini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Mumtoz g'azallarda tanosub san'ati ko'pincha tabiat, ishq, ma'rifat kabi mavzularda qo'llanilgan.

Ishtiyoq san'ati

Ishtiyoq tushunchasi

Ishtiyoq - bir o'zakdan yasalgan so'zlarni she'rda qo'llash san'ati. Bunda bir ildizga ega bo'lgan so'zlar she'rda ohangdoshlik va ohangdoshlik va ma'no uyg'unligini yaratadi.

Ishtiyoq ahamiyati

Ishtiyoq she'rga ohangdorlik, musiqiylik va ma'no uyg'unligini uyg'unligini bag'ishlaydi. Shoirning til imkoniyatlaridan foydalanish foydalanish mahoratini ko'rsatadi.

1

2

3

Ishtiyoq turlari

Ishtiyoq oddiy va murakkab ko'rinishlarda bo'lishi mumkin. Oddiy Oddiy ishtiyoqda so'zlar aniq ko'rinadi, murakkab ishtiyoqda esa ishtiyoqda esa so'zlar tarkibida yashiringan bo'ladi.

Ishtiyoq san'ati mumtoz adabiyotda so'z o'yinlari va ohangdoshlikni yaratishning muhim vositasi bo'lgan. Alisher Navoiy, Bobur, Mashrab kabi shoirlar Mashrab kabi shoirlar ijodida ishtiyoq san'atining ajoyib namunalarini ko'rish mumkin. Bu san'at she'rning musiqiyligini oshirish bilan birga, ma'no bilan birga, ma'no jihatdan ham boyitadi.

Tazod san'ati

Tazod tushunchasi

Tazod - zid ma'noli so'zlarni she'rda qo'llash san'ati. Bunda qarama-qarshi tushunchalarni ifodalovchi so'zlar bir bir she'rda ishlatiladi.

Masalan: kun-tun, oq-qora, hayot-o'lim, shirin-achchiq kabi zid ma'noli so'zlar.

Tazod san'ati mumtoz adabiyotda eng ta'sirchan san'atlardan biri hisoblanadi. U she'rda dramatik vaziyat, kuchli his-tuyg'u va falsafiy fikrlarni ifodalashda muhim rol o'ynaydi. Navoiy, Fuzuliy, Mashrab, Ogahiy kabi shoirlar ijodida tazod san'atining go'zal namunalarini ko'rish mumkin. Tazod orqali hayotning ziddiyatlari, insonning ichki dunyosidagi kurashlar va falsafiy qarashlar ifodalanadi.

Tazod turlari

Tazod oddiy va murakkab ko'rinishlarda bo'lishi mumkin. Oddiy tazodda so'zlar to'g'ridan-to'g'ri zid qo'yiladi, murakkab tazodda esa zidlik mazmun orqali ifodalanadi. Tazod she'rda dramatik ta'sir, kuchli emotsional holat va falsafiy fikrlarni ifodalashda qo'llaniladi.

Takrir san'ati

Takrir tushunchasi

Takrir - so'z yoki iboralarni she'rda qayta-qayta takrorlash san'ati. Bunda ma'lum so'z yoki ibora she'rning turli o'rinlarida takrorlanadi.

Takrir san'ati mumtoz she'riyatda eng ko'p qo'llanilgan san'atlardan biridir. U she'rning musiqiyligini oshirish, ma'lum fikrni ta'kidlash va emotsional ta'sir kuchini kuchaytirish uchun xizmat qiladi. Alisher Navoiy, Bobur, Mashrab, Ogahiy kabi shoirlar ijodida takrir san'atining ajoyib namunalarini ko'rish mumkin. Takrir orqali shoirlar o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini va falsafiy qarashlarini ta'sirchan tarzda ifodalashga erishganlar.

Takrir turlari

Takrirning oddiy, murakkab, to'liq va qisman kabi turlari mavjud. Har bir turi turi o'ziga xos uslubiy vazifani bajaradi.

Takrir ahamiyati

Takrir she'rga ohangdorlik, ritmik xususiyat va ma'no ta'kidini bag'ishlaydi. Shoirning aytmoqchi bo'lgan fikrni kuchaytiradi.

Mumtoz shoirlar ijodida lafziy san'atlar

14

Asrlar

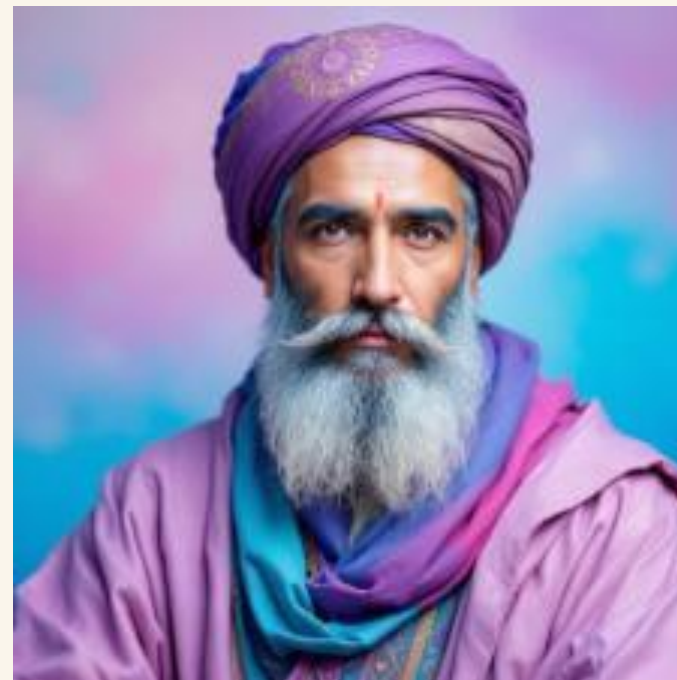
O'zbek mumtoz adabiyoti rivojlangan davr

20+

San'atlar

Mumtoz adabiyotdagi lafziy san'atlar soni

100+

Shoirlar

Lafziy san'atlardan foydalangan mumtoz shoirlar

O'zbek mumtoz adabiyoti tarixida Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Mashrab, Ogahiy kabi ulug' shoirlar lafziy san'atlardan mohirona foydalanganlar. Ularning foydalanganlar. Ularning asarlarida tajnis, iychom, tanosub, ishtiyoq, tazod va takrir san'atlari go'zal namunalarda aks etgan. Bu shoirlar o'z asarlarida lafziy san'atlarni qo'llash san'atlarni qo'llash orqali she'riyatning badiiy qimmatini, ta'sirchanligini va musiqiyiligini oshirishga erishganlar.

Lafziy san'atlarning zamonaviy ahamiyati

Lafziy san'atlarni o'rganish bugungi kunda ham muhim ahamiyatga ega. Bu san'atlar milliy adabiy merosimizni anglash, o'zbek tilining boy imkoniyatlarini ko'rsatish va zamonaviy adabiyotni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida mumtoz adabiyot namunalarini o'rganish orqali yoshlar so'z san'atining nozik jihatlarini, til imkoniyatlarini va badiiy ifoda vositalarini o'rganadilar.

Zamonaviy o'zbek shoirlari ham o'z ijodlarida mumtoz adabiyotning lafziy san'atlaridan ilhomlanib, yangi asarlar yaratmoqdalar. Bu esa adabiy adabiy an'analarning davomiyligini ta'minlaydi.

Xulosa va tavsiyalar

Ilmiy tadqiqotlar

Lafziy san'atlar bo'yicha yangi ilmiy tadqiqotlarni tadqiqotlarni rivojlantirish rivojlantirish zarur

Ta'lim tizimi

Maktab va oliy ta'limda mumtoz adabiyot o'qitishni o'qitishni kuchaytirish kerak kerak

Xalqaro aloqalar

O'zbek mumtoz adabiyotini jahonga tanitish ishlarini kengaytirish lozim

O'zbek mumtoz adabiyotidagi lafziy san'atlarni o'rganish milliy adabiyotimizning naqadar boy va serqirra ekanligini ko'rsatadi. Bu san'atlar she'riyatga nafaqat go'zallik va musiqiylik, balki chuqur ma'no va falsafiy fikrlar bag'ishlaydi.

Kelajakda mumtoz adabiyot namunalarini yanada chuqurroq o'rganish, ularni zamonaviy zamonaviy o'quvchilarga yetkazish va jahon adabiyoti kontekstida tahlil qilish muhimdir. muhimdir. Shuningdek, mumtoz adabiyot an'analarini zamonaviy adabiyotda davom davom ettirish, yosh avlodga o'rgatish va ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish lozim. lozim.

E'tiboringiz uchun rahmat !

@Aziza_shaymardanova

o'qituvchi: Shaymardanova Aziza Raimjanovna